

II. 2
PELLERVON PIKKUKIRJASIA N:o 4

HANS MÜLLER

Osuuskauppaliikkeen
kehitys nykyaikana
ja
tulevaisuudessa

PELLERVON
ARKISTO

HELSINKI 1910
PELLERVO-SEURA

HANS MÜLLER

Osuuskauppaliikkeen kehitys nykyaikana ja tulevaisuudessa

Pellervo-Seura.

1623

II. 2,

HELSINKI 1910
PELLERVO-SEURA

HANS MÜLLER

Deuskracht en de
menschen in de natuur

HELSINKI 1910
KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ S A N A

Maissa, joissa osuustoimintaliikkeellä on jonkun verran kehitystä takanaan, muodostavat osuuskaupat tosin vain murto-osan — eikä varsin suurtakaan — kaikista löytyvistä osuuskunnista. Poikkeuksen tästä säännöstä tekee vain Iso-Britannia, jossa osuuskaupat ovat enemmistönä ja antavat leimansa koko osuustoimintaliikkeelle. Mantereen maissa sitävastoin muut osuuskunnat, varsinkin maalaisväestön osto-, luotto- ja tuotanto-osuuskunnat, melkoisesti voittavat osuuskauppojen luvun.¹⁾ Kaikkien osuuskuntien luvusta tulee osuuskauppojen osalle keskimäärin vain noin 18—20 %.

Suuresti kuitenkin erehtyisi, jos tästä tosiasiasta vetäisi sen johtopäätöksen, että osuuskauppojen osa nykyaikaisessa osuustoimintaliikkeessä on vain vähän merkitsevä. Niiden kansantaloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys on monin verroin suurempi, kuin mitä niiden numerojen osoittamasta suhteesta muihin osuuskuntalajeihin voisi päätellä. Hyvin usein voittavat ne viimeksimainitut jäsenluvussa, samoin liikkeen ja henkilökunnan laajuudessa. Osuuskauppojen joukossa ovat sellaiset vähemmistönä, joissa jäsenluku jää alle sadan; muista osuuskunnista taas suhteellisesti harvat saavat merkitä jäsenlukunsa sataa korkeammaksi. Useissa

¹⁾ K:so tilastoa sivulla 32.

suuremmissa kaupungeissa ei yli 10,000 jäsentä käsittävä osuuskauppa ole mikään harvinaisuus, ja niiden vuosivaihto nousee miljooniin. Yhden ainoan osuuskaupan taloudellinen voima vastaa usein satoja tuotanto-, yhteisosto- ja ammattiosuuskuntia.

Valitettavasti ei osuustoiminnallisen tilaston nykyinen tila tee mahdolliseksi edes lähimain arvostella kaikkien osuuskuntalajien jäsenlukua, liikkeen suuruutta, liikepääomia, vuosivoittoja j. n. e., ja senvuoksi onkin mahdotonta numeroilla osoittaa osuuskauppaliikkeen suhdetta koko osuustoimintaliikkeeseen. Osuuskaupoista jo koottujen, tosin vielä vajanaisten ilmoitusten perusteella voi kuitenkin väittää, että Euroopassa nykyään on noin 20,000 osuuskauppaa, joiden jäsenluku on 7 miljoonaa, ja vuosivaihto 3 $\frac{1}{2}$ miljaardia frangia.¹⁾ Keskiluku eurooppalaisen osuuskaupan jäsenmäärälle olisi sen mukaan 350 ja vuosivaihdolle 175,000—180,000 frangia.

Nämä numerot tekevät hyvin todennäköiseksi sen otaksuman, että osuuskaupat kaikista osuuskuntalajeista muodostavat kehittyneimmän ryhmän; ainakaan ei missään muussa ryhmässä ole niin suurta jäsenmäärää. Myöskin maantieteellisessä leviämisessä ei mikään muu ryhmä nykyään voita osuuskauppaa. Se menestyy kaikilla leveysasteilla; me tapaamme sen Pohjan perillä, Ruotsissa, Norjassa, Islannissa, Venäjällä ja Suomessa yhtä elinvoimaisena kuin Etelän auringonmaissa, Etelä-Afrikassa, Austraaliassa ja Argentiinassa. Osuuskauppaliikkeen keskusta on kuitenkin Länsi- ja

¹⁾ Frangi = Suomen markka.

Keski-Euroopan vanhoissa sivistysmaissa, joiden joukossa Brittien maa saa kunnian osuuskaupan korkeimmasta kehityksestä. Huomattavana vastakohtana tälle kehitykselle on osuuskauppojen varsin kehittymätön tila Pohjois-Ameriikan Yhdysvalloissa. Vaikka täällä elää heimolaisväestö samallaisissa taloudellisissa olosuhteissa, ei osuuskauppa vielä ole päässyt siellä juurtumaan. Kuitenkin olisi liian aikaista nyt jo haudata toiveet osuuskauppaliikkeen voimakkaasta kehityksestä Pohjois-Ameriikassa. Päinvastoin lienee aivan äskeisten päivän tapahtumista käynyt uuden maailman asukkaille selväksi, että heidänkin on hyvä vähäsen huolehtia kuluttajaeduistaan.

Yhtä luonteenomaista kuin tämä yleismaailmallinen leviäminen, on osuuskaupalle sen voimakas paikallinen laajeneminen. Mikään osuuskuntalaji ei kymmenen viime vuoden kuluessa ole kehittynyt niin nopeasti kuin osuuskauppa, eikä osoittanut sellaista elinvoimaisuutta. Ja tämän paikallisen kehittymisvietin ilmiöitä emme huomaa ainoastaan niissä maissa, joissa osuuskauppaliikkeellä on takanaan viisikymmenvuotinen ja pitempikin kehitys, kuten Englannissa, Ranskassa, Saksassa ja Sveitsissä, vaan sielläkin, missä osuuskauppaliikkeellä on ollut tuskin kymmentä vuotta juurtumisaikaa, kuten Unkarissa, Suomessa ja Venäjällä.

Osuuskauppaliikkeen kehityksessä huomaamme yhdenmukaisesti melkein kaikissa maissa *kolme pääsuuntaa*. *Ensimmäinen* pyrkii muodostamaan yhdenmukaisen kansainvälisen osuuskauppatyypin. Vaikkakin syntyneinä erilaisissa taloudellisissa, yhteiskunnallisissa ja kansallisissa olosuhteissa, pyr-

kivät osuuskaupat eri maissa työskentelemään samojen periaatteiden ja menettelytapojen mukaan, omaksumaan samanlaisen hallinnon- ja liikkeenjärjestelyn. Tietenkään ei olosuhteiden erilaisuus vielä tänäänkään voi olla tekemättä vaikutustaan osuuskauppojen muodostumiseen. Lähemmin tarkastellessa kyllä vieläkin huomaa lukuisia kansallisia erikoisuuksia, mutta yhtä varmaa on, että yhteiset piirteet päivä päivältä yhä enemmän astuvat etualalle. Rajoitettu vastuunalaisuus, uusien jäsenten rajaton liittyminen, voiton jakaminen ostojen mukaan, käyvän koron maksaminen osuuspääomalle, vararahastojen muodostaminen, hallinnon kansanvaltaisuus, päivän hintojen pitäminen ja vielä käteismaksuperiaate ovat tyypillisiä ominaisuuksia kaikkien maiden osuuskaupoissa. Liioittelematta saa väittää: ne periaatteet, joita osuuskaupan perustamisessa, järjestämisessä ja hoitamisessa on noudatettava, ovat jo selvät ja kerta kaikkiaan vahvistetut. Hapuilevan kokeilun aika on jo ohi. Tätä tosiasiaa saamme kiittää siitä, että liikkeen menestys, kokonaisuudessaan katsottuna, nyt jo on varma totuus. Osuuskauppojen nurinmenemiset ovat jääneet paikallisiksi ilmiöiksi ja ne johtuvat aina oikean ja koetellun tien jättämisestä. Lyhyesti sanottuna: osuuskauppaliike on lujittunut, vakiintunut; inhimillisen arvostelukyvyn mukaan ei sitä enää voi työntää takasin, vaan kasvaa ja vahvistuu se luonnonlain välttämättömyydellä vuosi vuodelta, tosiasia, jonka useimpien maiden tilasto numeroilla todistaa. Se yhtenäistyy aina kasvavassa määrässä, ja sen kautta käy sille mahdolliseksi yhtyä kansallisiin ja kansainvälisiin liittoihin.

Tämän säännöllisen, elimellisen edistymisen ohella huomaamme liikkeessämme *toisen* suunnan: osuuskaupan toimiala laajenee alinomaa, saa uusia tehtäviä ja yhä korkeampia tarkoitusperiä. Osuuskauppa syvenee, tunkeutuu yhä uusille taloudellisen toiminnan aloille.

Alussa vaatimattomasta ruokatavarakaupasta kehittyä vähitellen komea ja mukavasti järjestetty suurliike runsaine ja monipuolisine varastoineen, samalla kun se jakaantuu useaksi eri liikkeeksi. Seudun eri osissa avaa osuuskauppa sivuliikkeitä; sen vaikutusalueelle syntyy yhä tiheämpi verkko myymälöitä, jotka ryhmittyvät keskustassa olevan hallinto- ja varastorakennuksen ympärille. Pienestä kauppaliikkeestä tulee vähittäinmyyvä suurliike elintarpeiden alalla. Mutta kehitys ei pysähdy tähän. Elintarpeiden jälkeen ruvetaan pian hankkimaan muita tarve-esineitä, joita varten vähän ajan kuluttua muodostuvat erityiset osastot erityisine hallintoineen ja liikkeenjärjestelyineen. Syntyy polttoaine-, kenkä-, viini-, olut- ja kivennäisvesiosastoja. Niihin liittyvät leipomot, meijerit ja teurastuslaitokset. Eri myymälöissä välitetään jäsenille talous- ja vaatetus-tavaroita. Siellä täällä vie tämä kehitys osuustoiminnallisten yleisliikkeiden muodostamiseen, joista osuuskaupan jäsen voi saada kaikki tarvitsemansa tavarat, huonekalut, soittokoneet, vieläpä koruesineetkin.

Mutta tähänkään päästyä eivät osuuskaupan kehitysmahdollisuudet vielä ole tyhjentyneet. Sen suuret jakelu-osastot vievät tuotantolaitosten perustamiseen. Suurleipomo tuo mukanaan oman myllyn; maitokauppa saattaa harjoittamaan omaa meijeriliikettä, vieläpä, olosuhteiden salliessa, omaa

karjataloutta; vihanneskauppa puutarhaliikettä; viinikauppa omien kellarien pitämistä; kenkäkauppa aiheuttaa korjauspajojen, vieläpä jalkinetehtaiden perustamisen, vaateustavarainkauppa pukimoiden laittamisen.

Tämänkin ammatillisen liikkeen harjoittamisen rajojen yli ovat monet osuuskaupat jo astuneet, ryhtyessään tyydyttämään jäsentensä asunnontarvetta. Ne joko itse rakentavat asuntoja niitä itse hoitaakseen ja jäsenille vuokratakseen, tai tekevät lainoja myöntämällä jäsenilleen mahdolliseksi perheasuntojen rakentamisen. Ovatpa osuuskaupat erinäisissä tapauksissa esiintyneet kaupunkien perustajina ja uskaltaneet ryhtyä suurien alojen järjestelmälliseen rakentamiseen omien arkkitehti- ja rakennustoimistojen johdolla, ollen siten pysyvänä työnantajana suurelle rakennustyöläisten joukko.

Myöskin sairas- ja terveydenhoidon alalle ovat osuuskaupat monin paikoin menestyksellä laajentaneet toimintansa, perustamalla apteekkeja, sairaushuoneita, toipumiskoteja, vakuutuslaitoksia y.m.; ja samaten on sivistys- ja kasvatustoimi niistä nähnyt kehittyvän innokkaita, osaksi uranuurtavia työntekijöitä tällä alalla. Ne ovat perustaneet kansankirjastoja ja lukusaleja, hyvän kirjallisuuden levittämiseksi olleet osallisia taistelussa kansaa myrkyttäviä viikkoromaaneja vastaan, toimeenpanneet esitelmii ja kokonaisii oppikursseja sekä jo saaneet suurii aikaan osuustoiminnallis-sosiaalisen ajatustavan kasvattamiseksi väestössä. Lopuksi ovat osuuskaupat ryhtyneet harjoittamaan yleishyödyllistä ja hyväntekeväisyystoimintaa, joko avustamalla yleishyödyllisiä laitoksia tai itse sel-

laisia perustamalla. Ne ovat rakentaneet kansantaloja, ottaneet osaa taisteluun alkoholismia vastaan, perustaneet kansan majataloja ja yökoteja. Voi syyllä väittää, että kaikki pyrinnot kansanjoukkojen ravinto- ja asuntosuhteiden parantamiseksi, niiden taloudellisen tilan kohottamiseksi, henkisten tarpeiden jalostamiseksi, tapojen ja elämän hienostamiseksi ovat osuuskaupoissa löytäneet innokkaat puoltajansa. Kokemus on osoittanut, että ne voivat toimintaansa sulkea koko *kansansivistyksen* laajan alan, että tuskin löytyy yhtään kansan yleisen edun vaatimaa tehtävää, jonka suorittamisessa ei osuuskauppa kykenisi mukana vaikuttamaan ja auttamaan. Joka tapauksessa täytyy ehdottomasti vääräksi merkitä se vielä hyvin yleinen mielipide, että osuuskauppojen tarkoituksena olisi vain hieman halvemmalla tyydyttää jäseniensä vatsan vaatimukset.

Tosin eivät useat osuuskaupat vielä ole päässeet ensimmäistä kehityskaskelta pitemmälle, vaan rajoittavat toimintansa vielä ruokatavarakauppojen pitämiseen. Mutta toiselta puolen ei saa unohtaa, että koko osuuskauppaliike, *kokonaisuutena*, vielä kulkee lapsen kengissä. Huolimatta kuusikymmenvuotisesta ja pitemmästä historiastaan, on se epäilemättä vielä kehityksensä ensi asteella. Sielläkin, missä se, kuten Englannissa ja Skotlannissa, on saavuttanut suurimmat tuloksensa, ei se vielä läheskään ole päässyt voimansa ja toimintakykynsä huippukohtaan. Olisi senvuoksi uskallettua nyt jo puhua osuuskauppatoiminnan rajoista. Suurimmilla ja kehittyneimmillä osuuskaupoilla on edessään vielä koko joukko hedelmällisiä ja suuria tehtäviä, joiden täyttäminen vasta vuosien,

ehkä vuosikymmenien kuluttua käy mahdolliseksi. Ja kaikkien tähänastisten kokemusten nojalla ei varmaankaan ilman muuta voi väittää, etteikö meidän jälkeemme tulevilla osuustoimintaväen sukupolvilla olisi uusia tehtäviä, mihin käyttää osuuskuntien valtavasti lisääntyvää voimaa. Paljon todennäköisempää on, että vieläpä kahdennenkymmenennennenensimäisen vuosisadan osuuskauppaväelle jää tehtäväksi jotakin, eikä niin vähääkään. Mutta ottamattakaan huomioon, etteivät rajat paikallisten osuuskauppojen laajenemiselle vielä olenkaan ole näkyvissä, avautuu niille uusi ja suurenmoinen toiminta-ala *kolmanteen* suuntaan, jolla osuuskauppaliikkeen näemme kehittyvän.

Kuten kaikissa maissa selvästi voimme huomata, ei liikettämme hallitse ainoastaan yhtenäistymis- ja laajenemis-, vaan myöskin *liittoutumis- ja keskittymispyrkimys*. Samalla alkuperäisellä voimalla, jolla näemme osuuskaupan järjestävän toisen taloudellisen toiminnanalan toisensa perästä jäsentensä, kuluttajain etua vastaavalle kannalle, pyrkii se yhtymään muihin osuuskauppoihin ja sen kautta samalla laajentumaan kansalliseksi toiminnaksi. Muodostamalla osuuskauppaliittoja tekee se voimansa ja merkityksensä moninkertaiseksi. Tarkoituksiperät näillä liittoutumisilla ovat sekä taloudellisia että aatteellisia. Ensinmainittuja ajavat n. k. *osuustukkukaupat (keskusliikkeet)*, jälkimäisiä taas n. k. *keskusliitot*. Muutamissa maissa yksi ainoa järjestö ajaa kumpiakin tarkoituksperiä yhdessä; liikepuoli ja aatteellinen (neuvonta-) toiminta ovat yhdistetyt yhteisen johdon ja saman katon alle. Mutta kuinka tahansa liittoutuneiden osuuskauppojen järjestäminen onkin muodostunut,

niin kuuluvat liittoutumisen tarkoitusperät yllä-
 mainittuihin kahteen luokkaan. Osuuskauppojen
 yhtymä taloudellisia tarkoituksia varten ei ole
 muuta kuin suuri kansallinen osuuskauppa. Se
 järjestää ja tyydyttää maassa löytyvien paikallisten
 osuuskauppojen tarpeet, niinkuin nämä koettavat
 järjestää ja tyydyttää yksityisten jäsentensä tarpeet.
 Kehityksensä ensi asteella rajoittuu se osuuskun-
 tien välittämien päätavaroiden tukkuostoon ja -myyn-
 tiin; niinpiankuin erinäisille tavaralajeille on vakiin-
 tunut melkoinen, varma menekki, alkaa se näiden
 tavaroiden valmistuksen omissa liikkeissä suuressa
 mittakaavassa. Keskusliike on luonnollinen järjestö
 kaikkien niiden joukko- ja varastotavaroiden tuo-
 tanta varten, joiden järkiperäisin tuotantomuoto
 on teollinen suurliike, suuri tehdas. Se tekee
 mahdolliseksi vetää suuren joukon teollisuusaloja
 osuustoiminnan piiriin, sovelluttaa ne yleisen tar-
 peen vaatimukseen ja järjestää ne kansanvaltaisesti
 kansanjoukkojen edun mukaan. Kuten kokemuk-
 set Englannin, Skotlannin ja Tanskan keskus-
 liikkeistä ovat osoittaneet, voivat osuuskauppojen
 keskusliikkeet menestyksellä harjoittaa kenkä-,
 nahka-, villa-, kutomo-, saippua-, tupakka-, suk-
 laa-, makeis-, säilyke-, teeleipä-, huonekalu- y. m.
 tavaroiden tehdasmaista valmistusta, samoin kuin
 mylly-, kirjapaino-, lihatavara- ja kalansavustus-
 ynnä monta muuta ammatillista liikettä ja kehittää
 kaikki nämä ensiluokan tuotantolaitoksiksi. Osuus-
 toiminnallisen tuotannon tyypilliseksi muodoksi
 tulee aina enemmän keskusliikkeen tehdas. Yhä
 lisääntyvässä määrässä tunkee se tieltään varsi-
 naisen tuotanto-osuuskunnan tai sulattaa itseensä
 ne ammatilliset laitokset, joita tuottajain osuus-

kunnat ovat perustaneet. Soveltuvatko maataloudelliset tuotantomuodot osuuskauppojen keskusliikkeiden samalla tavalla harjoitettaviksi, on vielä avoin kysymys; tähänastiset kokeet eivät kuitenkaan anna aihetta ilman muuta vastata kysymykseen myöntävästi.

Epäilemättä on osuuskauppojen taloudellisella liittoutumisella vielä edessään kehitys, jonka rajoja ei näy. Sitä tavataan jo 15 Euroopan maassa (Englanti, Skotlanti, Irlanti, Saksa, Tanska, Sveitsi, Itävalta, Unkari, Ranska, Hollanti, Belgia, Ruotsi, Norja, Suomi ja Venäjä) ja se on juuri kehitymäisillään muutamissa muissa (Italia, Espanja). Myöskin Austraaliassa ja Kaliforniassa on huomattu yrityksiä keskusliikkeiden perustamiseen. Yhteensä välittivät osuuskauppojen keskusliikkeet mainituissa 15 maassa tavaroita yli miljaardin markan arvosta, josta oman tuotannon osalle tulee noin 10 prosenttia.

Jo on myöskin olemassa suunnitelma kansallisten keskusliikkeiden kansainväliseksi liittoutumiseksi; sen toteutuessa syntyy meille maailman osuuskauppa. Epäilemättä pakottaakin kaupan ja tuotannon yhä lisääntyvä kansainvälistyminen osuuskauppaliikettäkin kehittämään itsestään kansainvälisen liittoutumisen. Kuta pitemmälle ajassa ehditään, sitä enemmän siirtyvät suurten kansanjoukkojen tuloista ja elinehdoista ratkaisevat taistelut maailmantalouden pohjalle. Jollei meidän tässä onnistuisi saada kuluttajain eduille sananvaltaa, tulisivat osuuskaupat ja niiden keskusliikkeet suureksi osaksi menettämään tähänastisen merkityksensä joukkokulutustavaroiden hinnan sääntäjänä. Ne joutuisivat, aivan niinkuin vähittäis-

ja tukkukauppiaatkin, trustikuninkaitten armoille ja näitten mielivaltaisista hintamääräyksistä riippuviksi. Koko osuuskauppaliike joutuisi vaaraan tulla tientasoittajaksi kansainvälisen kapitalismin herruudelle, sensijaan että sen pitäisi olla keinona taloudellisen kansanvapauden tukemiseen ja laajentamiseen. Katson senvuoksi koko liikkeemme kohtalon riippuvan siitä, onnistuuko meidän saat-
taa positiiviseen tulokseen kolme vuotta sitten Cremonan kongressissa alkuunpantu pyrkimys keskusliikkeiden kansainvälisen liittoutumisen aikaansaamiseksi. On selvää, että liittoutuneiden keskusliikkeiden toiminnalla on edessään suuria vaikeuksia, jotka vain vähitellen voidaan voittaa, mutta se ei vapauta velvollisuudesta yrittää sitä, mitä kulloinkin on saavutettavissa. Jos keskusliikkeiden kansainvälinen liitto kerran saa ulkonaisen muodon, ei siltä ole puuttuva tehtäviä, joihin se voi ryhtyä ja jotka se nyt jo voi ratkaista. Järjestämällä yhteisen tuonnin vieraista tuotantomaista, asettumalla yhtenäiselle kannalle kansainvälisten syndikaattien myyntiehtoihin nähden, yhteisellä avustuksella boikottaustapauksissa voisi kansainvälinen liitto paljonkin vahvistaa liikettämme ja turvata kaikkien kansojen solidarisia kuluttajajoukkoja. Jotta tuloksia tähän suuntaan saavutettaisiin, vaaditaan tosin kaikilta puolilta hyvin paljon hyvää tahtoa, ja osuustoimintaväenkin tulee tässä tapauksessa muistaa Goethen sanoja Faustissa:

Ei tieto eikä taito vaan,

Myös malttavuutta tarvitaan.

Sen taloudellisen liittoutumisen ohella, jota kansalliset keskusliikkeet edustavat, on useimmissa

maissa, joissa osuuskauppaliike on kehittynyt, syntynyt toinen, aatteellinen liittoutuminen keskusliittojen muodossa. Näiden tehtävänä on oikeiden osuustoiminnallisten periaatteiden ja oppien kehittäminen ja levittäminen, osuuskauppojen etujen valvominen lainsäädäntöön, hallintoon ja oikeudenkäyttöön nähden, osuustoiminnallisen sivistyksen vaaliminen, jotta saataisiin kasvatetuksi mahdollisimman suuri joukko kunnollista osuustoimintaväkeä, ja lopuksi kaikkiin niihin toimenpiteisiin ryhtyminen, jotka ovat välttämättömiä osuuskauppoja ja niiden edustamia kuluttajain etuja vastaan tähdättyjen hyökkäysten torjumiseksi.

Muutamissa maissa ovat osuuskaupat tunteet pakottavaa tarvetta järjestää nämä tehtävät ennen yhteisen tukkuoston järjestämistä; senvuoksi onkin monin paikoin keskusliittoja muodostunut, ennenkuin varsinaisia keskusliikkeitä on ryhdytty perustamaan. Itse asiassa riippuu osuuskauppojen edistys, niiden nopea leviäminen ja terve sisäinen kehitys hyvin suureksi osaksi niiden liittojen toiminnasta. Paikallisille osuuskunnille ovat ne olleet turvana ja suojana, jonka puutteessa nämä olisivat olleet alttiina lukuisain vastustajain hyökkäyksille. Liioittelematta voi väittää: mitä valtio on kansan kansalliselle elämälle, sitä on osuuskuntaliitto osuustoiminnallisen elämän kehittymiselle paikallisissa osuuskunnissa. Ilman sitä ei ole mitään varmuutta eikä vakavuutta kehityksessä, ei mitään osuustoiminnallista aate-elämää, ei mitään osuustoiminnallista kirjallisuutta eikä sanomalehdistöä.

Liittoutuminen vasta tuo järjestystä ja systeemiä osuuskuntalaitokseen, korottaa sen kansallisen,

s. o. yleisen, koko kansaa koskevan asian arvoon ja teroittaa sekä laajentaa osuustoimintamiehen katsetta huomaamaan liikkeensä suuret kansantaloudelliset ja sosiaaliset päämäärät. Voimassa-olevien osuustoimintalakien sisältöön ja niiden käyttöön ovat osuuskauppaliitot useimmissa maissa voimakkaasti vaikuttaneet. Verotus olisi useissa maissa epäilemättä vielä paljon nykyistään raskaampi osuuskaupoille, jollei niillä olisi ollut puoltajia keskusliitoissa. Ja lopuksi olisi osuuskauppalaitoksen kehittymiseltä puuttunut voimakain edistäjä, henkiset voimat, jolleivät liitot toiminnallaan olisi aiheuttaneet mahdollisimman useiden kokeneiden ja innostuneiden miesten liittymistä osuustoimintaväen riveihin. Toimittamalla osuustoiminnallista sanomalehdistöä, joka kokoo kaikki liikkeessä saavutetut kokemukset kaikkien saatavaksi, järjestämällä järjestelmällisen aatteenlevitystyön luentoja ja lentokirjasten avulla, pitämällä kongresseja ja liittopäiviä, kokoamalla tilastoa ja toimittamalla vuosikirjoja, kääntää se satojen ja tuhansien ihmisten huomion puoleensa, luo sivistysmahdollisuuksia ja sytyttää tulta luovaan voimaan, jonka puutteessa ei osuustoimintaliikkeen mitään edistystä saavuta.

Valitettavasti ei liittojen henkiselle toiminnalle aina anneta ansionmukaista arvoa, ja kuitenkin on kiistämätön tosiasia, että liittojen ansiona on sen hengen herättäminen, joka liikkeellemme antaa sielun ja vie sitä eteenpäin. Meillä on useinkin vielä liian materialistinen käsitys osuustoimintaliikkeen olemuksesta ja ytimestä, ja me olemme taipuvaisia panemaan liian vähän painoa niille aatteellisille arvoille, joiden kautta enemmän tai

vähemmän pienien, sekä taloudellisesti että sosiaalisesti joka tapauksessa *yksikseen* vähän merkitsevien osuuskauppojen joukosta syntyy elävä kansallinen elimistö, joka saattaa jokaisen jäsenensä välittömään suhteeseen aikamme suuriin tehtäviin ja yhteiskunnallisen sekä sivistyskehityksen valta-vaan kulkuun, ja joka sen kautta pienimmänkin osuuskunnan toiminnalle luo sivistyshistoriallisen merkityksen loiston. Vasta liitossa ja yhteistyössä keskusliiton kanssa täyttyy yksityisen osuuskaupan tarkoitus, vasta siitä se saa sen hengen, joka järjestyneen kuluttajan, osuuskaupan jäsenen tekee oikeaksi osuustoimintamieheksi, suuren, syntymäisillään olevan yhteiskunnan kansalaiseksi, uuden ajan esitaistelijaksi.

Samassa mitassa kuin tietoisuus osuuskuntaliittojen tärkeydestä ja sen mukana tahto uhrata niiden tarkoituksien toteuttamiseksi kasvaa, samassa ja vielä suuremmassa mitassa kasvaa niiden merkitys osuustoimintahengen tyyssijoina ja vaalintapaikkoina. Meidän toimihenkilöittemme nopeasti lisääntyvän luvun kasvattamiseksi tuonee läheinen tulevaisuus meille hyvin järjestetyn, osuustoiminnallisen koululaitoksen, eikä näytä olevan toteutumismahdollisuuden ulkopuolella osuustoiminnallinen yliopistokaan, jossa opetetaan liikkeemme teoriaa ja jossa osuustoimintaoppi korotetaan tieteellisen tutkimuksen esineeksi. Erikaisesti tuskin tarvitsee mainitakaan, että osuuskuntain jäsenten laajaan joukkoon leviävillä, kansantajuisilla lehdillä, joita useimmissa maissa jo on alkanut ilmestyä paljon ja hämmästyttävän suurella menestyksellä, että näillä osuustoiminnallisilla kansanlehdillä vielä on suuret leviämisen ja

kehittymismahdollisuudet. Suuren osuustoiminnallisen päivälehden julkaiseminen on monellekin liitolle ehkä vain päivän kysymys.

Toiselta puolen on osuustoiminnallisen liittoutumisen kehityksessä tullut esille monta kysymystä, joista mielipiteet vielä ovat hyvin eroavat. Useissa maissa on osuuskauppaväellä jo ollut käsiteltävänä kysymys — ja muissa se kyllä vielä astuu esille — onko osuuskauppojen liittouduttava muiden osuuskuntalajien kanssa, vaiko muodostettava erikoisia, puhtaasti osuuskauppaliittoja. Tämän kysymyksen ratkaisu riippuu siitä, otaksutaanko kaikkien osuuskuntalajien välillä löytyvän periaatteellinen ja pysyvä — ei vain tilapäinen — etujen yhteisyys. Jos uskotaan kaikkien osuuskuntien viimeisenä tarkoituksperänään pyrkivän samaan päämäärään ja olevan saman periaatteen ilmaisumuotoja, niin täytyy asettua yleisiä osuuskuntaliittoja puolustamaan. Mutta jos asetutaan sille kannalle, että osuuskaupat olemukseltaan eroavat muista osuuskuntaluokista, että niillä on toisenlaiset tarkoituksperät ajettavina kuin esim. osuuskassoilla, maataloudellisilla tuotanto-osuuskunnilla ja ammattiosuuskunnilla, että niiden taloudelliset ja sosiaaliset periaatteet ovat sellaisten pyrkimysten ilmaisuna, jotka ovat ristiriidassa, vieläpä toisinaan aivan vastakkaisia muiden osuuskuntien jäsenten etujen ja pyrkimysten kanssa, niin saadaan ruveta erikoisten osuuskauppaliittojen muodostamista ajamaan.

Tosiasiallinen kehitys on melkein kaikkialla ratkaissut kysymyksen viimeksimainittuun suuntaan. Saksassa, Ranskassa, Sveitsissä, Belgiassa, Venäjällä, Ruotsissa ja Norjassa on syntynyt puhtaita

osuuskauppaliittoja. Brittiläinen osuustoimintaliitto on sääntöjensä mukaan kyllä yleinen, johon kaikenlaiset osuuskunnat voivat liittyä, mutta todellisuudessa on se melkein yksinomaan muodostunut osuuskaupoista, jotka kokonaan määräävät sen toiminnan ja politiikan. Tämä pyrkimys erikoisten osuuskauppaliittojen muodostamiseen ei kai ole mikään satunnainen ilmiö, vaan sen tosiasian ilmaisu, ettei osuuskauppoja voi pysyvästi saada jäämään saman katon alle muiden osuuskuntien kanssa niiden olemuksen erilaisuuden vuoksi. Tällä ei suinkaan ole sanottu, etteivätkö osuuskaupat erityisiin kysymyksiin nähden voisi käydä yhdessä rintamassa muiden osuuskuntaliittojen kanssa. Mutta pysyvää järjestöyhteyttä muiden kuin kuluttajain osuuskuntien kanssa ei, kaikista tähänastisista kokemuksista päättäen, näytä olevan suositeltava. Tahtoisin senvuoksi antaa kaikkien niiden maiden osuustoimintaväelle, missä ei vielä ole liittoja liikkeemme henkisten pyrkimysten ajamista varten, sen neuvon, etteivät pyrkisi yleisiä osuuskuntaliittoja muodostamaan, vaan antaisivat etusijan osuuskauppaliitoille, muistaen sitä kokemusta, ettei erilaisten ainesten ja eri suuntiin pyrkivien voimien keinotekoinen yhteenvieminen koskaan ole omiaan mitään liikettä edistämään, vaan ainoastaan heikontamaan, synnyttämällä sekasotkua ja sisäisiä riitoja. Erikoisten osuuskauppaliittojen muodostaminen ei suinkaan, kuten jo on huomautettu, tee mahdottomaksi tilapäistä yhteistyötä muiden osuuskuntien ja näiden muodostamien liittojen kanssa. Kaikkiällä, missä yhteisiä etuja on ajettavina, on yhteinen toiminta suotava, mutta ainoastaan siellä. Joka tapauksessa täytyy

osuuskauppojen säilyttää täydellinen toimintavapautensa, eivätkä ne saa muiden osuuskuntien puolelta sallia mitään holhousta eikä minkäänlaisten esteiden asettamista tehtävien ja päämäärien tielle.

Toinen kysymys, jonka ratkaisulla on suuri merkitys liikkeemme vastaiselle kehitykselle, on kysymys siitä, onko ja millä tavalla osuuskauppojen kansallisen liiton asetettava määrätyleiselle kannalle yleisiin asioihin nähden. Viime vuosien kuluessa on tämä kysymys eri maissa usein astunut osuuskauppaväen eteen ja antanut aihetta vilkkaaseen mielipiteiden vaihtoon. Ja mielipiteet ovat näyttäneet olevan hyvin erilaisia. Toiset vaativat, että osuuskauppojen ja niiden liittojen on visusti pysyttävä erillään kaikista asioista, jotka vain haiskahtavatkin politiikalta; toiset taas puoltavat avointa liittymistä määrättyyn valtiolliseen puolueeseen ja pitävät osuuskauppaliikkeen osanottoa politiikkaan johdonmukaisena seurauksena sen luonnollisesta kehityksestä.

Jos tämän yhtä tärkeän kuin vaikean kysymyksen ratkaisussa tahtoo osata oikeaan, on välttämätöntä, puolue-voimaleuseista välittämättä, siis aivan puolueettomasti tutkia, missä suhteessa osuustoimintaliike on valtioon.

Kaikki osuustoimintamiehet ovat kai yksimielisiä siitä, että osuuskunnilla nykyisessä muodossaan on valtio välttämättömänä edellytyksenä. Ne eivät voi syntyä eikä kehittyä, ellei valtio niitä hyväksy. Perusehto osuuskuntien muodostumiselle on, että valtio tunnustaa kansalaistensa oikeuden vapaasti yhdistyä, n. k. yhdistymisvapauden. Missä tämä puuttuu eikä ole laillisesti turvattu, siellä

ei voi olla mitään osuustoiminnallista kehitystä. Osuuskuntalaitos nojautuu siis valtion lakeihin, määrättyyn oikeusjärjestykseen. Mutta valtiollinen oikeusjärjestys on politiikan luoma, sillä politiikaksi kutsumme taistelua siitä, mikä jossakin valtiossa on oleva oikeuden ja lakien sisältönä. Poliitikka siis on luonut osuustoimintaliikkeen oikeudellisen pohjan ja sen kautta se myöskin ratkaisevasti vaikuttaa sen kehityksen nopeuteen. Kukaan ei tohtine väittää, että osuustoimintaväelle on yhdentekevää, minkälaiselle pohjalle he rakentavat koko rakennuksensa ja millä tavalla tätä pohjaa kulloinkin muutetaan. Osuustoimintaväellä on siis kiistämättä politiikassakin etuja valvottavina. Eivätkö he nyt todellakaan saisi näistä välittää? Tottahan jo kaikella muotoa. Oletta-
 kaamme — ja se oletamus on hyvinkin mahdollisuuden rajojen sisäpuolella — että valtiossa alkaa päästä vaikuttamaan pyrkimys, jonka tarkoituksena on kieltää osuuskauppojen perustaminen ja hajoittaa jo löytyvät. Velvoittaisiko silloin joku periaate tai joku järkisyy meitä istumaan kädet ristissä ja odottamaan, kunnes vastustajamme tulisivat kyllin voimakkaiksi meidät musertamaan, yhdellä iskulla tekemään tyhjäksi miljoonien, vuosikymmeniä kestäneen työn tulokset? Sitä en toki usko. Luulen päinvastoin meidän velvollisuutemme olevan kaikella tarmollamme taistella sellaisia pyrkimyksiä vastaan, ponnistaa kaikki voimamme, estääksemme meitä vahingoittavaa muutosta oikeusjärjestykseemme syntymästä. Mutta näin toimies-
 samme me epäilemättä harjoitamme politiikkaa. Periaatteellisesta velvoituksesta pysyä erillään kaikesta poliittisesta toiminnasta ei siis kaiken järjen

nimessä voi olla puhettakaan. *Poliittista toimetto-*
muutta emme saa julistaa osuustoiminnalliseksi
periaatteeksi, sillä se merkitsisi eräissä olosuhteissa
 osuustoiminnallista itsemurhaa!

Mutta joskin meidän periaatteen kannalta täytyy turvata itsellemme oikeus asettua määrätylle kannalle poliittisiin asioihin ja kysymyksiin nähdessä, jotka koskevat osuustoimintaliikkeen olemassaoloa, niin syntyy kysymys, missä rajoissa ja millä tavalla me kussakin tapauksessa valvomme liikkeemme etuja politiikassa? Epäilemättä on meillä oikeus käyttää meille kansalaisina kuuluvaa poliittista vaikutusvaltaa liikkeemme hyväksi kaikkialla, missä lainsäädännön kautta koetetaan estää sen vapaata kehitystä. Mutta tämä voi tapahtua ei ainoastaan nurinkuristen osuustoimintalakien ja väärän, osuuskauppalaitoksen olemuksen kanssa ristiriitaisen verotuksen kautta, vaan myöskin valtion talous- ja finanssipolitiikan, yleisen kauppali- ja verotuslainsäädännön y. m. kautta. Meidän osuustoimintatyömme hyöty voi melkoisesti vähetä, jopa kokonaan mennä hukkaankin tullitariffien, elintarvelakien ja välillisten verojen vaikutuksesta. Se, mitä kansa osuuskauppojen avulla saa säästöön, voi tulla siltä taas viedyksi talous- ja finanssipoliittisten lakien vaikutuksesta. Myöskin voi liikkeemme kehitysmahdollisuus sen kautta supistua, että valtio keinotekoisesti ja yleisön kustannuksella erikoisten lakien kautta koettaa ylläpitää yli aikansa eläneitä tuotannon ja kaupan muotoja, jotka eivät omasta voimastaan enää voisi pystyssä pysyä. Sellaisten lakien vastustaminen ei luullakseni ainoastaan ole osuuskauppaliittojen hyvä oikeus, vaan myöskin velvollisuus, luonnolli-

sesti edellyttäen, että niillä on siihen mahdollisuus ja ettei osuustoimintalainsäädäntö estä niitä kaikesta poliittisesta toiminnasta. Samoin näyttää mielestäni olevan aivan paikallaan, että osuuskauppaliitot käyttävät vaikutusvaltaansa siihen suuntaan, ettei minkään kansanluokan oikeutta kuulua osuuskauppoihin ja niissä hoitaa virkoja, loukata. Osuuskaupoille on hyvinkin tärkeitä, että kansalaisten taloudellisen ja persoonallisen vapauden periaate pidetään kunniaissa, ja silloin tällöin sattuu aina tapauksia, jolloin osuuskauppojen on astuttava näitä poliittisia oikeuksia puolustamaan. Jolleivät merkit petä, saavat osuuskaupat läheisessä tulevaisuudessa vielä useammin kuin tähän asti käydä poliittiseen toimintaan, olemassaoloon varjellakseen. Tunnustaen kykenemättömyytensä taloudellisella alalla lyödä osuuskauppoja pois laudalta, suuntaavat näiden vastustajat yhä itsetietoisemmin toivonsa taantumukselliseen lainsäädäntöön, jolla osuuskauppojen kehitys pitäisi tukahutettaman. Taistelun osuuskauppoja vastaan siirtävät vastustajat politiikan alalle, ja meille ei jää muuta neuvoksi kuin seurata heitä sinne.

Periaatteellinen poliittinen toimettomuus on senvuoksi meille vieras. Mutta tästä ei mitenkään ole seurauksena, että osuuskauppaliikkeen pitäisi ottaa itselleen oma poliittinen ohjelma. Se tarvitsee menestyäkseen vain, että se jätetään rauhaan ja että kuluttajain oikeuksia valtion kansalaisina ei loukata. Se ei vaadi valtiolta mitään muuta kuin että oikeudellisen tasa-arvoisuuden ja taloudellisen vapauden vapaamielisiä periaatteita pidetään voimassa ja että osuustoimintaväelle tunnustetaan oikeus tehdä kaikkea sitä, mikä

muillekin kansalaisille on sallittua. Kaukana meistä, että me valtiolta vaatisimme hyväksemme jotakin, joka voisi haitallisesti vaikuttaa muiden hankintuihin oikeuksiin; me emme pyydä mitään etuoikeuksia emmekä apurahoja, ja me nimenomaan tunnustamme velvollisuudeksemme yleisten verotusperiaatteiden mukaan ottaa osaa valtoriasitusten kantamiseen. Lyhyesti sanoen on meidän poliittisen harrastuksemme tarkoituksena vain jokaisen uudenaikaisen *oikeusvaltion* valtiosäännössä löytyvien periaatteiden säilyttäminen ja lojaalinen käyttäminen valtion viranomaisen puolelta. Eri-tyisen valtiollisen puolueen muodostamiseen ei meillä ole mitään syytä. Ainoastaan silloin on meidän velvollisuutemme astua politiikan taistelutantereelle, kun oikeusvaltion hyväksyttyjä perustuksia järkytetään tai koetetaan niitä muuttaa taantuvaan suuntaan. Tässä mielessä voimme liikkeestämme väittää, että se on mitä suurimmassa määrässä valtiota säilyttävää laatua.

Paljon vaikeampi kuin kysymys liikkeemme yleisestä suhteesta politiikkaan, on kysymys siitä tavasta, jolla meidän kussakin eri tapauksessa tulee valvoa liikkeemme poliittisia etuja. Onko meidän liityttävä määrättyyn, osuuskauppaliikkeelle ystävälliseen, poliittiseen puolueeseen ja sitä taloudellisella avustuksella tuettava, vai onko ennemmin suositeltava riippumatonta, itsenäistä menettelyä? Tästäkin kysymyksestä on viime vuosien aikana paljon kiistelty, ja mielipiteet ovat kärjistyneet puolueettomuus- (neutraliteetti-) periaatteen joko hyväksymiseen tai hylkäämiseen. Ei voida kieltää, että osuuskauppavaen enemmistö tänään hyväksyy puolueettomuusperiaatteen, ja mielestäni täydellä

syllä ja oikeudella. Tosin ei ole puuttunut ääniä, jotka selittävät neutraliteettiprinsiipin vanhentuneeksi ja neuvovat osuuskauppoja julkisesti yhtymään sosialidemokraattiseen puolueeseen. Puolueettomuusperiaatteen vastustajilla on useinkin ollut lähtökohtana se aivan väärä käsitys, että puolueettomuus olisi sama kuin täydellinen poliittinen toimettomuus. Poliittisen toiminnan välttämättömyyden voi kuitenkin aivan hyvin myöntää, tarvitsematta silti hyljätä puolueettomuusperiaatetta, jonka sisältönä on huolenpito siitä, että osuuskunnat eivät saa muodostua miksiäkään luokkajärjestöksi eikä puoluelaitokseksi. Kaikkiin puolueisiin ja kaikkiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvien kansalaisten tulee saada liittyä niihin, mihinkään ristiriitaan joutumatta. Osuuskuntien liikkeitä ei saa johtaa puoluenäkökohtien mukaan, ei täyttää virkoja puolue-ansioiden perustuksella eikä viedä voittoja, ei kokonaan eikä osittain, puoluekassoihin. *Puolueettomuusperiaatteen sisältönä on, että osuuskunnissa ainoastaan osuustoimintaväki, osuustoiminnallisten periaatteiden ja näkökohtien mukaan, päättää asioista, alistumatta mihinkään ulkoapäin tuleviin, minkä tahansa puolueinstanssin määräyksiin.* Sillä ei ole sanottuna, etteivätkö osuuskunnat jossakin niiden etuja koskevassa asiassa voisi käydä yhtä rintaa jonkun puolueen kanssa. Puolueettomuusperiaate ei millään tavalla pane osuuskunnille rajoja jäsenten etujen valvomisessa, vaan tekee aivan päinvastoin taistelun kaikkia, osuustoimintaa vastustavia pyrkimyksiä vastaan mahdollisimman tehokkaaksi.

Mutta tämä taktillinen syy ei saa olla ainoa, joka määrää osuuskauppaväen pitämään kiinni

liikkeensä puolueettomuudesta; siitä ei saa luopua jo senkin vuoksi, että *osuuskauppaliike olemukseltaan ei ole mikään luokkaliike*. Se taloudellinen harrastus, jota osuuskaupat ja niiden liitot edustavat ja jota ne kansantaloudessa koettavat saada vaikuttamaan, on kieltämättä kuluttajain etu. Mutta kun nyt ei ainoastaan yksi yhteiskunnan luokka, vaan *kaikki luokat* ovat kuluttajia, niin *on kuluttajain etu tosiasiassa kaikkien yhteiskuntaluokkien yleinen, yhteinen etu*. Toisin sanoen: kuluttajina ovat kaikki luokat, vieläpä kaikki kansat, solidaarisia; kuluttajina ei ihmisillä ole mitään vastakkaisia harrastuksia ja senpä vuoksi ei heillä myöskään ole mitään aihetta keskenään taistella kilpailu- ja luokkataisteluja eikä kansainvälisiä sotia. Kuluttajain etu muodostaa korkeamman yhteyden, johon kaikki vastakkaiset sosiaaliset ja kansalliset harrastukset sulavat.

Osuuskauppaliike, jonka sisimpänä tarkoituksena on kuluttajain edun valtaan saattaminen kansan- ja maailmantaloudessa, on sen kautta myöskin sosiaalinen ja kansainvälinen rauhanliike; siihen ei sisälly mitään sellaista, joka voisi antaa aihetta luokkataisteluihin ja kansainsotiin. Paljoa enemmän se, sitä mukaa kuin se kehittyy, lisää yhteenkuuluvaisuudentunnetta ja toteuttaa solidariteetin ihannetta sekä yksityisten kansojen ja valtioiden sisäpuolisessa piirissä että näiden keskinäisissä kansainvälisissä suhteissa. *Osuuskauppaliike on avullisena luomassa taloudellisia edellytyksiä ihmisluvon sosiaaliselle kulttuurille, joka on vapaa ihmisarvolle sopimattomasta taistelusta ihmisten välillä.*

Mutta juuri senvuoksi emme saa liikkeestämme

takoa asetta niissä luokka-, puolue- ja kansainvälisissä taisteluissa käytettäväksi, jotka nykyistä yhteiskuntaamme järkyttävät. Jos me sen teemme, niin emme ainoastaan riistä liikkeeltämme sitä, mikä sille antaa sen suuren sivistyshistoriallisen merkityksen, vaan myöskin tuomme liikkeeseemme hajoamisen ja sisäisten riitaisuuksien siemenen.

Että tuloksena on osuuskuntien häviö, jos niiden jäsenten keskuudessa puoluepoliittiset taistelut riehuvat ja uskonnolliset, sosiaaliset ja kansalliset vastakohdat pääsevät vaikuttamaan, sen opettaa meille liikkeemme historia joka taholla; määrätylle kannalle asettumista asioissa ja kysymyksissä, jotka eivät koske osuuskuntien elinehtoa, on senvuoksi jyrkästi vältettävä. Sitävastoin ei osuustoimintaliike voi luopua oikeudestaan hankkia itselleen vaikutusvaltaa kansallista talous- ja yhteiskuntalainsäädäntöä koskevissa kysymyksissä, sitäkin vähemmän, kuta edemmäksi se kehittyy ja kuta täydellisemmin erikoisesti osuuskauppaliitot muodostuvat yleisten kuluttajaetujen kansallisiksi järjestöiksi.

Mitä keinoja osuuskauppaliittojen kussakin yksityisessä tapauksessa on käytettävä, siitä tuskin voi antaa mitään yleisiä määräyksiä. Sen voivat näiden vastuunalaiset hallintoelimet paraiten päättää ja juuri nämä yksin oikein ratkaista, sillä ainoastaan he osaavat arvostella, mikä kulloinkin löytyvissä olosuhteissa on käytännöllistä ja tuloksellista. Mutta juuri senvuoksi täytyy kaikella jyrkkyydellä pitää kiinni puolueettomuusperiaatteesta, joka sanoo, että ratkaisu osuustoiminnallisissa asioissa kuuluu ainoastaan osuustoimintaväelle ja heidän luottamusmiehilleen, mutta ei puoluejohta-

jille. *Osuustoimintapolitiikka kuuluu osuustoi-*
mintaväelle ja sen järkkymättömänä päämääränä
on liikkeen yhtenäisyyden, itsenäisyyden ja ke-
hittymisvapauden säilyttäminen! Jollemme tässä
 anna viedä itseämme harhaan, niin onnistuu mei-
 dän onnellisesti ohjata laivamme sisäisten taiste-
 lujen Skyllan ja puoluepoliittisen riippuvaisuuden
 Charybdiksen välitse.

Jos nyt lopuksi kysymme, mihinkä tulokseen
 osuuskauppaliikkeessämme havaitut yhtenäistymis-,
 leviämis- ja keskittymispyrkimykset lähimpien
 vuosikymmenien aikana tulevat johtamaan, minkä-
 laisen kuvan liikkeemme tämän vuosisadan puoli-
 välissä tulee näyttämään, niin voi tähän kysymyk-
 seen luullakseni antaa vain yhden vastauksen:
 kaikki riippuu siitä, missä määrin nykyajan sivistys-
 kansojen ja varsinkin niiden työtätekeväin luokkien
 voima yhteenkuuluvaisuusperiaatteen toteuttami-
 sessa ja taloudellisessa itsehallinnossa kasvaa.
 Osuuskauppaliikkeen kehitys ei ole ainoastaan
 yleisen taloudellisen kehityksen synnyttämä. Osuus-
 kauppaliike ei menesty kaikkialla, missä kapita-
 listinen talousmuoto kylläkin on juurtunut ja syn-
 nittänyt ne epäkohdat, jotka ovat olleet ulko-
 naisena aiheena osuuskauppojen perustamiseen.
 Amerikan Yhdysvalloissa, jossa teollisuuden nyky-
 aikainen kehitys ei ole paljoakaan järempänä vas-
 taavaa kehitystä Brittien maassa, emme, siitä huo-
 limatta, tapaa mitään osuuskauppaliikettä, puhu-
 mattakaan, että sitä voisi verrata Englannin ja
 Skotlannin osuuskauppaliikkeeseen. Eikö tämä
 tosiseikka selvästi osoita, että voimakkaan osuus-
 kauppaliikkeen syntymiseen kuuluu jotain muuta-

kin kuin vain kapitalismin aikaansaamat epäkohdat ja hätä? Paljon riippuu siitä, mitenkä kansa ottaa vastaan hädän ja elinehtojensa huononemisen, mitä ajatuksia se herättää ja minkälaiseen toimintaan se antaa aihetta. Kansat ja kansanluokat, jotka luottavat tulevaisuuteensa, jotka tuntevat olevansa kutsutut luomaan uutta taloudellista järjestystä ja uutta sivistystä, käyttäytyvät samantapaisten taloudellisten olojen painon alla kokonaan toisin kuin ne, jotka epäilevät omaa voimaansa, ja joiden mielissä ei vielä ole tullut eläväksi mikään ihanne, mikään mielikuva uudesta ja paremmasta yhteiskunnasta. Lyhyesti sanoen: osuustoimintaliike ei ole ainoastaan taloudellisen kehityksen mekaaninen tuote, vaan se on hyvin suuressa määrässä tulos kansoissa elävästä hengestä; *se on ominaisen henkisen tilan ilmaisu.* Osuuskuntien syntyminen ja kehitys riippuu henkisistä edellytyksistä, niitä perustavien ihmisten henkisestä luonteesta. Minkä vuoksi on toisessa kaupungissa suuri, kukoistava ja nopeasti edistyvä osuuskauppa, kun taas naapurikaupungissa, jonka taloudellinen yleistila ja sosiaiset olosuhteet ovat samantapaiset, kerrotaan vain tappioista ja pettymyksistä osuuskauppaliikkeen alalla? Tämän, ei niin harvoin huomattavan ilmiön selitys on siinä, että edellisen kaupungin osuustoimintaväki on tehty toisesta puusta kuin jälkimäisen. *Osuustoimintaväen henkinen ja siveellinen laatu vaikuttaa ratkaisevalla tavalla yksityisten osuuskuntien ja koko osuustoimintaliikkeen kohtaloon.*

Ulkonaiset edellytykset ja aineelliset mahdollisuudet osuuskauppaliikkeen kehitykselle ovat melkein kaikkialla olemassa. Missä vain samalla

seudulla asuu suurempi joukko ihmisiä, jotka eivät itse tuota jokapäiväisiä tarvetavaroitaan, vaan ovat pakotetut ne ostamalla hankkimaan, siellä voi osuuskauppakin menestyä. Ja missä lukuisia osuuskauppoja on olemassa, siellä voi kehittyä kukoistavia keskusliikkeitä, ja nämä harjoittaa laajaa, omaa tuotantoa. Taloudellisen toiminnan osuustoiminnallistuttaminen, kaupan ja tuotannon järjestäminen kuluttajain, s. o. yhteiskunnan etujen mukaiseksi, on käytännöllisesti toteutettavissa varsin laajoissa rajoissa. Ahtaasti rajoitettu on sitävastoin meidän kykymme panna tämä osuustoiminnallistuttaminen täytäntöön, luoda siihen tarvittava järjestö ja niin menetellä, että me yhä kasvavassa määrässä saamme valtaamme taloudellisen elämän sosiaalisen ja teknillisen koneiston. Tässä suhteessa ovat esteinä tiellämme meidän lyhytnäköisyytemme, meidän piintyneet yksilölliset ja itsekkäät tottumuksemme, meidän kykenemättömyytemme huomaamaan taloudellisen toimintamme kaukaisempia sosiaalisia tuloksia, sekä meidän liian usein elävää lähimmäisenrakkautta vailla oleva mielialamme. Toisin sanoen: osuuskauppaliikkeen edistyksen esteet eivät niin paljoa ole meitä ympäröivissä taloudellisissa oloissa kuin paljon enemmän omassa henkisessä ja siveellisessä kykenemättömyydessämme täyttää niitä vaatimuksia, joita osuustoiminnallinen talousmuoto meille asettaa. Itsekkyiden vaatimusten noudattaminen ei riitä saattamaan osuuskauppaliikettä laajempaan kehitykseen. Joka päivä voimme huomata, mitenkä n. k. osinkojennälkä, lyhytnäköinen halu saada osuuskaupalta mahdollisimman suuri ostovoitto heikontaa järjestöjämme, pakottaen näitä

riittävien liikepääomien ja vararahastojen puutteessa pitämään toimintansa ahtaissa rajoissa.

Kuinka helppo onkaan herättää ihmisessä voitonhimoa ja sen kautta saada hänen tarmonsa ja älynsä liikkeelle, mutta kuinka huonokuuloinen sitävastoin on yhteishenki, kuinka harvoin se yltyy tekoihin, joista ei ainoastaan ole palkan eikä hyödyn toivoa, mutta jotka sen lisäksi vaativat uhraamaan aikaa ja varojakin! Mutta mitä voi tehdä voitonhimolla osuuskauppaliikkeessä, joka juuri on syntynyt kauppavoittoa hävittämään! Ja kuinka paljon sen kehitys edellyttääkään yhteishenkeä, epäitsestä antautumista ja innostumista ihanneiden hyväksi!

Onneksi ei nykyajan sivistyskansojen henkissä elämässä, varsinkaan alempien kansanluokkien keskuudessa puutu merkkejä, jotka antavat aihetta toivomaan osuustoimintahengen syventymistä ja uudistumista, renessanssia. Niihin lasken pyrkimykset vallitsevan filosofisen materialismin voittamiseksi, ja halun jälleen päästä ihanneelliseen maailmankatsomukseen, uskonnollisen mielialan ja uskonnollisten tarpeiden esiintymisen sekä omanvoitonpyytöisestä elämänkäsityksestä vapautumisen. Joka tapauksessa riippuu liikkeemme tulevaisuus paljon enemmän yleisen henkisen elämämme kehityksestä kuin mistään aineellisista muutoksista, joita teknillisen sivistyksen edistyminen voi mukanaan tuoda.

Tämä meidän osuustoimintaliikkeemme yhteys nykyisen ja tulevien sukupolvien ajatusmaailman kanssa, se tosiasia, että taloudellisen järjestymistyömme kohtalo riippuu sen taistelun tuloksesta, jota käydään maailmankatsomuksesta, inhimillisen

olemuksen sisimmästä ja syvimmästä kysymyksestä, pakottaa meitä avartamaan liikkeemme henkistä näköpiiriä, ja tekee meidän velvollisuudeksemme aikamme henkisessä taistelussa asettua sille puolelle, jossa näemme omat periaattemme ja ihanteemme. Emme me voi tyytyä huolehtimaan vain kansanjoukkojen aineellisista tarpeista, meidän on koetettava tyydyttää heidän pyrkimyksensä uuden, henkisen elämänsisällyksen saavuttamiseen. *Osuustoiminnallisen kasvatustyön täytyy käydä käsi-kädessä kulutuksen ja tuotannon järjestämisen kanssa.* Ainoastaan jos me tässä mielessä liiketämme kehitämme, ainoastaan jos me teemme osuuskuntamme myöskin sosialisen ajatustavan tyyssijoiksi ja siveellisen luonteenkehityksen kouluiksi, ainoastaan silloin voimme me luottamuksella uskoa, ettemme ole apuna rakentamassa mitään Baabelin tornia, vaan uuden ajan ja jalomman sivistyksen perustuksia.

Osuuskauppatilasto.

Seuraava taulukko osoittaa kaikkien osuuskuntien sekä osuuskauppojen luvun sekä näiden keskinäisen suhteen eri maissa, sekä osuuskauppojen jäsenluvun ja vuosivaihdon. Luettelosta puuttuvat Bulgaria, Kreikka, Portugali, Rumania ja Turkki sekä kaikki Euroopan ulkopuolella olevat maat. Pieneksi osaksi perustuvat luvut likimääräiseen arvioon, mikä ei kuitenkaan sanottavasti vaikuta yleistulokseen.

	[Kertomusvuosi.	Osuuskuntien luku.	Osuuskauppojen luku.	Suhde prosenteissa.	Osuuskauppojen jäsenluku.	Osuuskauppojen vuosivaihto miljoonissa markkoissa.
Belgia . . .	1908	3 311	721	21,8	175 000	55
Espanja . .	1908	?	182	—	29 000	7
Iso-Britannia .	1908	2 721	1 443	53,0	2 469 000	1 760
Hollanti . .	1908	2 072	382	18,4	102 000	45
Italia . . .	1908	7 576	1 978	26,0	260 000	90
Itävalta . .	1909	13 901	1 132	8,1	482 000	155
Norja . . .	1908	577	350	60,3	55 000	28
Ranska . . .	1908	5 500	2 655	48,2	800 000	230
Ruotsi . . .	1909	2 140	530	24,8	85 000	44
Saksa . . .	1908	26 863	2 111	7,9	1 224 000	420
Serbia . . .	1908	1 252	100	8,0	7 000	1
Suomi . . .	1908	1 605	495	30,8	100 000	45
Sveitsi . . .	1909	5 300	450	8,5	230 000	105
Tanska . . .	1908	3 600	1 224	34,0	180 000	76
Unkari . . .	1908	3 300	1 050	31,8	150 000	46
Venäjä . . .	1908	11 315	3 500	31,2	280 000	120
Yhteensä		91 033	18 303	20,1	6 628 000	3 227

Kirjallisuutta

osuustoiminnan ajajille.

Pellervon kirjastoa on ilmestynyt:

N:o 1. Hannes Gebhard, <i>Pellervo ja Suomen osuustoiminta</i> . Toinen uudistettu painos	—: 75
N:o 3, I. <i>Osuusmeijerit</i> . Käsikirja niiden perustamisesta ja talou- denhoidosta. I vihko. Niiden tarkoitus, perustami- nen, rakentaminen, hallinto ja hoito. Kolmas lisätty ja uudistettu painos	2: —
N:o 3, II. <i>Osuusmeijerit</i> . II vihko. Osuusmeijerin kirjanpito. Toi- nen uudistettu ja lisätty painos	1: —
N:o 3, III. Otto P. Pehkonen. Osuusmeijerin tilinpäätösohjeet	—: 75
N:o 4. Hannes Nylander, <i>Yhteistoimintaa karjan jalostami- sessa</i> . Toinen uudistettu ja lisätty painos	1: 25
N:o 5. <i>Osuustoimintalaki</i> . Ohjeita sen käyttämiseen. Viides pa- ranneltu painos	1: 50
N:o 6. Hannes Gebhard, <i>Osuustoiminnan keskittämisestä ja sen edellytyksistä</i> . Toinen painos	—: 25
N:o 8. <i>Papit ja maanviljelijäin osuustoiminta</i> . Kirj.Eräs osuus- toiminnan ystävä	—: 50
N:o 9, I. <i>Osuuskassa</i> . Käsikirja. Ensimmäinen vihko. <i>Osuuskas- san perustaminen</i>	1: —
N:o 9, II. <i>Osuuskassa</i> . Käsikirja. Toinen vihko. <i>Osuuskassan hoito</i>	1: —
N:o 9, III. V. Fagerström, <i>Osuuskassa</i> . Käsikirja. Kolmas vihko. <i>Osuuskassan kirjanpito</i>	1: 50
N:o 10. J. K. Paasikivi, <i>Osuustoimintalain pääkohdat</i> . Toinen painos	—: 50
N:o 11. August Ramsay, <i>Karjanvakuutusyhdistyksistä</i>	—: 75
N:o 14. Hannes Gebhard, <i>Osuuskassojen Keskustainarahasto</i> . sen synty ja järjestys	—: 25
N:o 16. Juho Torvelainen, <i>Piirteitä osuustoiminnallisesta vil- jakaupasta Saksassa</i>	—: 50
N:o 17. [Lennart Gripenberg], <i>Yhteinen metsätalous</i> . Käsi- kirja	—: 75
N:o 18. Hannes Gebhard, <i>Maanosto-osuuskunta</i> . Ohjeita sen perustamisessa. Toinen painos	1: —
N:o 19. Lennart Gripenberg, <i>Viljanmyyntiosuuskunnat</i> . Käsi- kirja	1: 25
N:o 21. T. Arola, <i>Epäkohtia ja tulevaisuusmahdollisuuksia maa- talouskonekaupassa</i>	—: 50
N:o 22. <i>Puimakoneosuuskunnat</i> . Käsikirja niiden perustamisesta ja hoidosta	1: —
N:o 23. Onni Karhunen, <i>Osuuskuntain suhde rekisteriviran- omaisiin</i> . Toinen painos	—: 50
N:o 24. E. A. Malm, <i>Sammalkuivikkeen valmistus ja sammal- kuivikeosuuskunnat</i>	1: 50

Pellervon lentolehtisiä on ilmestynyt:

- N:o 1. *Säästäväisyyttä, joka tulee kalliiksi.* (2 pain.)
 N:o 2. H. G., *Osuuskassa.* (3 pain.)
 N:o 3. J. G. Lagus, *Mitä hyötyä on osuusmeijeristä?* (2 pain.)
 N:o 4. H. G., *Me osuustoimintaväki — toistemme palvelijoita.* (2 pain.)
 N:o 5. *Kaksitoista neuvoa osuuskaupan perustajille.* (2 pain.)
 N:o 6. V. Mäkelä, *Viljanmyynti yhteistoiminnaksi!*
 N:o 7. E. A. Malm, *Sammalkuivikeosuuskuntia perustamaan!* (2 pain.)
 N:o 8. Paavo Brummer, *Yhteisiä puimakoneita hankkimaan!*
 N:o 9. S. A. Sohlman, *Mitä hyötyä on metsänomistajilla metsätalous-yhdistyksestä?*
 N:o 10. *Neuvoja sammalkuivikeosuuskunnan perustajille.*
 N:o 11. *Miten osuusmeijeriä perustettaessa on meneteltävä.*

Lentolehtiset maksavat: 5 p. kpl., 25—99. kpl. à 3 p.,
 100 kpl. tai enemmän à 2 p.

Pellervon pikkukirjasia on ilmestynyt:

- N:o 1. Ph. Suuronen, *Osuuskuntien toimitsijain vastuunalaisuudesta* —: 10
 N:o 2. Hannes Gebhard, *Liikkeemme kymmenvuotiset saavutukset.* Juhlaesitelmä 19^{1/10} 09 —: 25
 N:o 3. Hedvig Gebhard, *Naiset ja osuustoiminta* —: 25
 N:o 4. Hans Müller, *Osuuskauppaliikkeen kehitys nykyaikana ja tulevaisuudessa* —: 25

Pellervon juhlaulkaisut:

Suomen osuustoimintaliike ja Pellervo-Seura 1899^{2/10} 1909 3: 50

Koko osuustoimintakirjallisuudessa ainoa laatuaan oleva julkaisu. Sisältää 44 osuustoimintamiehen kirjoittamaa 46 kirjoitusta osuustoiminnan eri aloilta (lähes 600 sivua), n. 140 kuvaa, valaisevia karttoja, diagrammeja y. m. Välttämätön kirja joka osuustoiminnan ajajalle.

Tästä suuremmoisesta julkaisusta on ilmestynyt lyhennetty, huokeahintaisempi laitos:

Yhteistyö 1: 85

Sisältää 27 osuustoiminnan eri aloja käsittelevää kirjoitusta (lähes 400 sivua), 16 sivua eri paperille painettuja kuvia y. m.

Hinta: —: 25.